

ВАЗИФАҲОИ МУДОФИАИ ГРАЖДАНӢ

Тавре маълум аст, ҳар як вазорату идора самтҳои фаъолият ва вазифаҳои худро доранд. Дар ин самт Кумитаи ҳолатҳои фавқулодда ва мудофияи граждани Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳам вазифаҳои асосии худро дорад, ки дар асоси Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи мудофияи граждани»¹ ва ҳамма карору қонунҳое, ки ба Кумитаи ҳолатҳои фавқулодда дахл доранд, амал менамояд.

Вазифаҳои Кумита дар самти мудофияи граждани тибқи муқаррароти қонунҳои амалкунанда, махсусан Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи мудофияи граждани” ва чунин муқаррар карда шудааст:

-пешакӣ дар замони осоишта, ба нақша гирифтани ва гузаронидани чорабиниҳои фаъолияти соҳаҳои иқтисодиёт дар замони ҷанг;

-таъсис додан ва дар ҳолати омодагии доими нигоҳ доштани мақомотҳои идора, қувва ва воситаҳои мудофияи граждани, системаи идора, алоқа ва огоҳкунӣ, барои иҷрои вазифаҳо дар замони ҷанг;

-ташқил, омода сохтани ва дар ҳолати омодагии доими нигоҳ доштани қисмҳои ҳарбӣ ва ҷузъу томҳои зудамали қушунҳои мудофияи граждани, сохторҳои начотдиҳӣ ва нерӯҳои ғайриҳарбии мудофияи граждани, баҳри иҷрои вазифаҳо оид ба ҳифзи аҳоли, иқтисодиёт ва ҳудуди Тоҷикистон дар замони ҷанг;

-ташқили захираҳои эҳтиётии сафарбарсозии амволи махсуси мудофияи граждани; Ташқили фонди зарурии иншоотҳои муҳофизатии (паноҳгоҳҳо) мудофияи граждани; Ташқили захираҳои эҳтиётии озуқа ва доруворӣ;

-ташқили тайёрии ҳайати роҳбарикунанда ва фармондеҳи сардорони мақомоти идора ва қувваҳои мудофияи граждани ҷиҳати иҷрои вазифаҳои ба онҳо воғузуршуда дар замони ҷанг;

-ташқили омӯзиши аҳоли оид ба мудофияи граждани;

-анҷом додани назорати давлатӣ оид ба риоя намудани талаботҳои муҳандисию техникийи мудофияи граждани, ҳангоми таҳияи лоиҳаҳои сохтмони иншоотҳо, биноҳои маъмурӣ, истиқоматӣ ва ба истифода додани онҳо;

-ташқили шабакаҳои дидбонӣ ва назорати лаборатории мудофияи граждани;

¹ Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи мудофияи граждани» с. 2004 №6

-сари вақт огоҳонидани аҳолии аз таҳдиди сар задани амалиётҳои ҷангӣ, хатари ҳавоӣ, радиатсионӣ, кимиёвӣ, биологӣ, (бактериологӣ) ва хатари дигар;

-ҷойгиркунӣ ва эвакуатсияи аҳоли аз шаҳрҳои ба гурӯҳи мудофияи граждани мансубдонисташуда ва дигар маҳалҳои аҳолинишини дорои иншоотҳои махсусан муҳим, инчунин аз минтақаҳои таҳти таҳдиди зериобмонӣ қарордошта ва ноҳияҳои наздисарҳадӣ ба маҳалҳои бехатар;

-ташкили паноҳ намудани аҳоли дар иншоотҳои муҳофизатӣ ва таъмини онҳо бо воситаҳои ҳифзи инфродӣ ва доруворӣ;

-гузаронидани чорабиниҳои рушноипинҳонкорӣ дар маҳалҳои аҳолинишин ва иншоотҳои иқтисодӣ;

-анҷом додани корҳои наҷотдиҳӣ ва таъхирнопазир;

-таъминоти аввалиндараҷаи аҳолии дар натиҷаи амалиётҳои ҷангӣ зарардида, аз он ҷумла бо хизматрасонии тиббӣ, ҳамчунин расонидани ёрии аввалини тиббӣ, таъминот ба ҷои зист ва дидани чораҳои дигари зарурӣ;

-мубориза бар зидди сӯхторҳое, ки дар натиҷаи амалиётҳои ҷангӣ ба вуқӯ меоянд;

-муайян намудан ва нишон додани маҳалҳое, ки дучори захролудшавии радиоактивӣ, кимиёвӣ ва дигарҳо ҳолатҳо гаштаанд;

-безарар гардонидани аҳоли, техника, биноҳо, ҳудуд ва гузаронидани чорабиниҳои дигари зарурӣ;

-барқарор кардан ва нигоҳ доштани тартибот дар маҳалҳое, ки дар натиҷаи амалиётҳои ҷангӣ зарар дидаанд;

-таъмини фаъолияти хадамоти мудофияи граждани дар замони ҷангӣ;

-дафн намудани ҷасадо ҳангоми ҷанг;

-таҳия ва амалӣ намудани чораҳо баҳри нигоҳ доштани иншоотҳое, ки барои фаъолияти устувори иқтисодиёт ва зисту зиндагонии аҳоли, ки дар ҳолати ҷангӣ заруранд;

-таъмини омодагии доимии қувва ва воситаҳои мудофияи граждани.

Дар асоси муқаррароти санадҳои меъёрию ҳуқуқии соҳавӣ дар давраи 20 соли фаъолияти худ Кумита ва воҳидҳои сохтории он чорабиниҳои зарурии мудофияи гражданиро аз рӯи имкониятҳои мавҷуда, дар пояи сиёсати пешгирифтаи давлат ва Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ба роҳ монда, самти нави ҳифзи аҳоли аз ҳолатҳои фавқулодда ҳамчун яке аз самтҳои нави фаъолияти он ба танзим дароварда шуд. Ин самт бо қабули Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи ҳифзи аҳоли ва ҳудуд аз ҳолатҳои фавқулоддаи дорои хусусияти

табӣй ва техногенӣ» вусъат ёфта, инчунин пояҳои меъёрии вобаста ба он таҳия ва дар амал ҷорӣ карда шуданд.

Дар ҳамин поя қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи таснифоти ҳолатҳои фавқулодда» дар Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 1 августи соли 2006 рақами 367 қабул гардид. Қарори мазкур дар асоси моддаи 7-и Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи ҳифзи аҳоли ва ҳудуд аз ҳолатҳои фавқулоддаи табиӣ ва техногенӣ» таҳия шуда, мутобиқи он ҳолатҳои фавқулодда аз рӯи миқёси фарогирӣ ба 6 намуди асосӣ тасниф карда шудаанд. Аз он ҷумла, ҳолатҳои фавқулоддаи маҳдуд, маҳаллӣ, ҳудудӣ, минтақавӣ, ҷумҳуриявӣ ва байнисарҳадӣ тибқи ин қарор муқаррар карда шудаанд. Бояд қайд намуд, ки таснифоти мазкур бо мақсади муқаррар намудани нуқтаи назари ягона ба баҳодиҳии ҳолатҳои фавқулоддаи табиӣ ва техногенӣ, муайян намудани сарҳади минтақавии ҳолатҳои фавқулодда ва вобаста ба он амал намудан таҳия гардидааст.

Пештар аз он, чиҳати бартараф намудани оиқбатҳои ҳолатҳои фавқулодда, ҳанӯз 27 декабри соли 1993 рақами 881 Қонуни (Шӯрои Олии) Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи фонди бартарафсозии оқибатҳои ҳолатҳои фавқулодда» қабул гардида буд, ки он аз 4 модда иборат буда, ҳар як моддаи он самтҳои муайяни механизми ташкил ва истифодаи фонди мазкурро муқаррар сохтаанд. Мақсади ташкили чунин фонд, чуноне моддаи якуми ҳамин қонун муқаррар намудааст, барои таъмини фаъолияти муътадили иқтисодии ҷумҳурӣ дар мавриди рӯй додани офатҳои табиӣ, харобию фалокатҳо ва зудтар бартараф намудани оқибатҳои онҳо, фонди ғайрибучетии бартарафсозии оқибатҳои ҳолатҳои фавқулодда ташкил карда шавад.

Мутобиқи муқаррароти моддаи дуюми ин Қонун, фонди ғайрибучетии бартарафсозии оқибатҳои ҳолатҳои фавқулодда аз ҳисоби маблағҷудокунии ҳарсола ба андозаи 10 фоизи маблағ барои истеҳлоқ таъсис мегардад, ки аз тарафи корхонаю муассисаҳои саноатӣ, нақлиёт, бинокорӣ ва дигар ташкилоту хоҷагиҳо, колхозу совхозҳои қаламрави Ҷумҳурии Тоҷикистон, новобаста аз тобеияти идоравиашон, ғайр аз ташкилоту корхонаҳои аз ҳисоби ҷалб намудани инвеститсияҳои хориҷӣ таъсисёфта, ҷудо карда мешавад. Корхонаю ташкилотҳои саҳҳомӣ, иҷоравӣ, коллективӣ, хусусӣ, муштарак, кооперативҳо ва дигар кооперативҳои ҳисоби хоҷагӣ ба фонди мазкур ба ҳамин андоза аз маблағи барои чунин фондҳо ҷудогардидашон пул мегузаронанд. Тартиби истифодаи маблағҳои бо ин мақсад ҷудошударо моддаи сеюми қонуни мазкур муқаррар намудааст, ки онҳо барои бартарафсозии оқибатҳо ва харобиҳои бар асари рӯй додани офатҳои табиӣ ва дигар фалокатҳо харҷ карда шуда, дар сурати дар давоми сол истифода нашудани онҳо моҳияти таъинотии худро дар соли оянда нигоҳ медоранд ва барои дигар мақсадҳо истифода шуда наметавонанд. Чунин қонун тартиби маблағгузории ҳолатҳои фавқулоддаро хуб муқаррар намудааст.

Дар ҳамин замина, 19 майи соли 2009 рақами 514 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи захираҳои моддии давлатӣ» қабул гардид, ки он принципҳо, тарз ва услубҳои асосии ташаккул, идоракунии ва батанзимдарории

захираҳои моддии давлатиро дар Ҷумҳурии Тоҷикистон дар доираи 6 боб ва 20 модда муқаррар намудааст.

Ҷиҳати ба тазим даровардани фаъолияти Комиссияи устуворгардонии фаъолияти соҳаҳо ва иншоотҳои иқтисодии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар ҳолатҳои осоишта ва замони ҷангӣ қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 апрели соли 2002 таҳти рақами 192 ба тавсиб расид. Мувофиқи муқаррароти ин қарор раиси Комиссияи устуворгардонӣ муовини Сарвазирӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки сарпарастии соҳаи иқтисодиётро ба зима дорад, муқаррар шуда, муовинони раиси Комиссия – муовини раиси Кумитаи ҳолатҳои фавқулодда ва мудофияи граждании назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва муовини вазири рушди иқтисод ва савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян шудаанд. Котиби Комиссия аз Кумитаи ҳолатҳои фавқулодда ва мудофияи граждании назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон таъин карда мешавад. Ба ҳайати аъзоёни ин комиссия 15 мақомотҳои давлатӣ шомил мебошанд, ки ҳар кадоми онҳо самтҳои ба фаъолияти худ вобаста бударо пеш мебаранд.

Аз 3 августи соли 2002 рақами 323 **Низомномаи Комиссияи давлатии Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон** тасдиқ карда шудааст, ки он 11 бобро дар бар гирифта, вазифаҳои асосии комиссияро муқаррар намудааст. Комиссияи давлатии Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба ҳолатҳои фавқулодда мақоми доимии Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон буда, бо мақсади ташаккул ва амалисозии сиёсати ягонаи давлатӣ дар соҳаи пешгирӣ ва бартараф намудани ҳолатҳои фавқулоддаи вобаста ба садама ва фалокатҳо ва офатҳои табиӣ, баландбардорӣ устувории фаъолияти иншоотҳои иқтисодии мамлакат ва тайёрии тамоми зинаҳои мақомоти идораи ҷумҳурӣ барои амалиётҳои фаврӣ ва самаранок дар вазъияти фавқулодда таъсис дода шудааст. Вазифаҳои асосии комиссияи мазкур ташаккул ва амалигардонии сиёсати давлатии Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи пешгирӣ ва рафъи оқибатҳои ҳолатҳои фавқулодда, ҳамохангсозии фаъолияти вазорату идораҳо, мақомоти ҳокимияти иҷроия дар маҳалҳо (ҳукуматҳо) дар самти таҳияи лоиҳаҳои асноди қонунгузорӣ ва дигар санадҳои меъёрию ҳуқуқӣ дар доираи салоҳияти худ ва пешниҳоди онҳо ба Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, татбиқи сиёсати ягонаи техникаӣ ҷиҳати баланд бардоштани устувории фаъолияти иншоотҳои иқтисодии Ҷумҳурии Тоҷикистон, ҳамохангсозии фаъолияти мақомоти ҳокимияти давлатӣ дар маҳалҳо, вазорату идораҳо, ширкатҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳангоми гузаронидани корҳои садамавию начотдиҳӣ, начоти одамон ва рафъи оқибатҳои ҳолатҳои фавқулодда, муайянсозии самтҳои асосии ҳамкориҳои байналмилалӣ дар соҳаи баландбардорӣ фаъолияти иншооти иқтисодии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар ҳолатҳои фавқулодда, тақсим ва назорати истифодаи мақсадноки маблағҳои аз тарафи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷудошаванда, кӯмакҳои моддию молиявӣ аз давлатҳои хориҷӣ ва ташкилотҳои байналмилалию ҷамъиятӣ ва шаҳрвандони алоҳида, аз он ҷумла хориҷиён барои рафъи оқибатҳои ҳолатҳои фавқулодда ва дигар мақсадҳои ба ин самт равонашударо танзим менамояд.

Ҳамчунин, бо мақсади дастгирии аҳолии аз ҳолатҳои фавқулодда зарардида ва хоҷагиҳои аз минтақаҳои хатарнок кӯчонидашаванда, ки дар давраи солҳои

2005-2010 таҳти таъсири равандҳои экзогенӣ қарор мегиранд, 4 март соли 2005, рақами 99 Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон қарор қабул намудааст.

Бояд қайд намуд, ки дар пешбурди соҳаи ҳолатҳои фавқулодда ва мудофияи граждани саҳми ҳадамотҳои мудофияи граждани ниҳоят бузург аст. Дар ин робита, чиҳати дуруст ба роҳ мондани фаъолияти ҳадамотҳои мудофияи граждани, Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳти рақами 229, аз 3 июни соли 2006 ба имзо расидааст, ки тибқи он Низомномаи ҳадамоти мудофияи граждани дар ҳаҷми ду фасл тасдиқ карда шудааст. Ҳадамоти мудофияи граждани дар асоси Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «**Дар бораи мудофияи граждани**» бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 апрели соли 2002, №192 «Дар бораи тадбирҳои татбиқи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи мудофияи граждани» барои гузаронидани чорабиниҳои муҳандисию техникӣ, тиббӣ ва дигар чорабиниҳои махсуси мудофияи граждани, ва барои ин омода намудани қувваю воситаҳо, инчунин барои таъмину омодагии ҷузъу томҳо таъсис дода мешаванд. Роҳбарии умумии ҳадамоти мудофияи граждани Ҷумҳурии Тоҷикистонро Раиси Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, сардори мудофияи граждани ҷумҳурӣ амалӣ менамояд. Роҳбарии бевоситаи ҳадамоти мудофияи граждани вазоратҳо, ташкилотҳо ва идораҳо аз тарафи вазирон, роҳбарони ташкилоту идораҳо, ки дар айни замон сардорони мудофияи граждани ин вазорату идораҳо мебошанд, ва дар заминаи онҳо ҳадамотҳои мудофияи граждани ташкил карда шудааст, амалӣ карда шуда, масъулияти омодагии ҳадамоти мудофияи граждани ба зиммаи роҳбарони вазорату идораҳо ва ташкилотҳо вогузор шудааст. Дар ин замина, тибқи қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон 15 ҳадамотҳои мудофияи граждани таъсис дода шудаанд, ки ҳар яке самтҳои муайяни сиёсати давлатиро дар соҳаи мудофияи граждани пеш мебаранд. Аз он ҷумла, ҳадамоти хабардоркунӣ ва алоқа, ҳадамоти тиббӣ, ҳадамоти ҳифзи тартиботи ҷамъиятӣ, ҳадамоти оташнишонӣ, ҳадамоти нақлиёт ва роҳ, ҳадамоти коммуналию техникӣ, ҳадамоти муҳандисӣ, ҳадамоти коркарди санитарии одамон ва безараргардонии сару либос, ҳадамоти савдо ва озуқа, ҳадамоти таъминот бо маводҳои сӯзишворӣ ва равангҳои молидани, ҳадамоти ҳифзи ҳайвонот ва наботот, ҳадамоти таъминоти моддӣ-техникӣ, ҳадамоти таъмирӣ-техникӣ, ҳадамоти энергетикӣ, ҳадамоти муҳофизат аз селҳо ва қорҳои соҳилмуствақамкунӣ таъсис дода шудаанд.

Бо мақсади ҷалб намудани воситаҳои авиатсионӣ барои рафъи оқибатҳои ҳолатҳои фавқулодда, 3 майи соли 2010 Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳти рақами 233, «**Оид ба тартиби ҷалб намудани корхонаҳои авиатсионӣ ба гузаронидани қорҳои ҷустуҷӯӣ ва садамавию наҷотдиҳии парвоз дар Ҷумҳурии Тоҷикистон**» ба тасвиб расидааст, ки он аз 28 банд иборат буда, шарт ва шароитҳои ҷалб ва идоракунии корхонаҳои авиатсиониро барои гузаронидани қорҳои ҷустуҷӯӣ муқаррар менамояд.

Барои дуруст идора намудани тартиби маблағгузорию чорабиниҳо оид ба рафъи оқибатҳои ҳолатҳои фавқулодда, 30 декабри соли 2009, таҳти рақами 699 Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи тасдиқи қоидаҳои тартиби маблағгузорию чорабиниҳо оид ба рафъи оқибатҳои ҳолатҳои фавқулодда» қабул

карда шудааст. Ин қоидаҳо тартиби маблағгузорӣ, истифода ва тартиби идоракунии чорабиниҳоро пурра ва мушаххас муқаррар намудааст.

Дар ҳамин самт, 29 декабри соли 2006, қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон рақами 778 «**Қоидаҳои ташкил ва истифодабарии манбаъҳои захираҳои моддӣ барои рафъи ҳолатҳои фавқулоддаи дорои хусусиятҳои табиӣ ва техногенӣ**» қабул гардид, ки он ҷиҳати иҷрои муқаррароти моддаҳои 9 ва 25-и Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «**Дар бораи ҳифзи аҳоли ва ҳудуд аз ҳолатҳои фавқулоддаи дорои хусусиятҳои табиӣ ва техногенӣ**» таҳия шуда, шартҳои асосии ташкил, нигоҳдорӣ, истифодабарӣ ва пуркунии манбаъҳои захираҳои моддиро барои рафъи ҳолатҳои фавқулоддаи дорои хусусиятҳои табиӣ ва техногенӣ муайян месозад. Дар асоси муқаррароти ин қоидаҳо, захираҳои моддӣ барои рафъи ҳолатҳои фавқулодда, пешакӣ, бо мақсади ба таври таъҷилий ҷалб намудани воситаҳои зарурӣ дар ҳолати ба амал омадани ҳолатҳои фавқулодда, аз маводи хурока ва озуқаворӣ, амволи тиббӣ, доруворӣ, воситаҳои нақлиёт ва алоқа, масолеҳи сохтмонӣ, сӯзишворӣ, воситаҳои ҳифзи инфиродӣ ва дигар захираҳои моддӣ таъсис дода мешаванд.

Инчунин, дар самт кўчонидани аҳоли аз мавзёҳои хатарнок, бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 1 июли соли 2011, рақами 332 «Нақшаи миёнамӯҳлати муташаккилона кўчонидани муҳоҷирони экологӣ барои солҳои 2011-2013» тасдиқ карда шуда, аҳоли, аз рӯи имкониятҳои мавҷуда ва нақшаи муайян аз мавзёҳои хатарнок ба манотиқи беҳавф кўчонида шудаанд.

Аз он ҷумла, тибқи маълумотҳо, мутобиқи «Нақшаи перспективи кўчонидани хоҷагиҳои шахсии Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки дар давраи солҳои 3011-2013 таҳти таъсири равандҳои экзогенӣ қарор доранд», дар соли 2013 кўчонидани 300 нафар хоҷагиҳо ба нақша гирифта шуда буд, ки аз ин миқдор 229 хоҷагиҳо аз мавзёҳои хатарнок ба ҷойҳои беҳавф кўчонида шудаанд. Аз он ҷумла, дар ҳудуди ВМКБ – 50 хоҷагӣ, вилояти Суғд – 66 хоҷагӣ, вилояти Хатлон – 100 хоҷагӣ, Ноҳияҳои тобеи ҷумҳурӣ – 76 хоҷагӣ аз ҳамин қабиланд.

Ҷиҳати ҳамкорӣ бо ҷомеаи ҷаҳонӣ дар самти пешгирии офатҳои табиӣ ва паст кардани сатҳи хисороти онҳо, дар Конфронси байналмилалӣ оид ба паст кардани хатари офатҳои табиӣ, ки 18-22 январӣ соли 2005 дар шаҳри Кобе, минтақаи Хиого-и Ҷопон баргузор гардид, Барномаи қолабии амал барои солҳои 2005-2015 қабул карда шуд. Дар ин конфронс, ки намояндагии Ҷумҳурии Тоҷикистон низ ширкат доштанд, ташвиқи равиши стратегияи системанок ҷиҳати паст кардани сатҳи ноустуворӣ ба хатарҳо ва хавфи онҳо мавриди омӯзиш қарор дода шуд. Масъалаи таҳдиди хатарҳое, ки одамон ба онҳо дар ҳаёти рӯзмарра рӯ ба рӯ мешаванд, ҳалли комплексӣ ва ҳамҷонибаро талаб менамояд. Масъалаи мазкур дар маркази тавачҷӯҳи Конфронси Умумиҷаҳонии СММ оид ба Коҳиши Хатари Офатҳо, ки дар аввали соли 2005 дар шаҳри Кобеи Ҷопон баргузор гардида буд, қарор дошт. Дар ин Конфронс Барномаи қолабии амалиёти Хиого барои солҳои 2005-2015 қабул гардид, ки мақсади асосии он «ташкили иқтисодии истодагарӣ ба офатҳо дар сатҳи давлатӣ ва ҷомеавӣ» буда, роҳҳои афзалиятноки амалиёт ва паст кардани таҳдиди хатари офатҳоро дар бар мегирад.

Дар доираи Барномаи қолабии Хиого чиҳати таҳияи **Стратегияҳо ва Платформаҳои миллии** давлатҳои ширкаткунандаи конфронс дар самти кам кардани таҳдиди хатарҳо ва муайян намудани механизмҳои идоракунии онҳо қарор қабул карда шуд.

Дар ҳамин замина, дар Тоҷикистон Стратегияи миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба кам кардани хатари офатҳо барои солҳои 2008-2015 ва Барномаи рушди соҳа таҳия карда шуда, Платформаи Миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳия ва мавриди амал қарор дода шуд.

Таҳия ва тасдиқи Стратегияи мазкур қадами нахустин аз иқдоми сершуморе, ки чиҳати кам кардани зарари эҳтимоли аз офатҳои табиӣ ва техногенӣ, инчунин иҷрои ҳадафҳои дар Барномаи қолабии амалиёти Хиого муқарраршуда, мебошад. Ҳадафҳои пешбиниамудаи Стратегияи мазкур, марҳила ба марҳила амалхоро чиҳати паст кардани таъсири офатҳо ба манфиати ҳар як сокини Тоҷикистон тавассути чорабиниҳои зерин муайян менамоянд:

- ворид намудани масъалаи коҳиши таҳдиди хатари фалокатҳо ба ҳамаи чорабиниҳои марбут ба рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон;

- баланд бардоштани самаранокии омодагӣ ба офатҳо ва воқуниш ба онҳо.

Стратегияи мазкур амалӣ намудани доираи васеи чорабиниҳоро дар як қатор бахшҳо талаб менамояд. Татбиқи бомуваффақияти Стратегияи мазкур ба Ҷумҳурии Тоҷикистон имкон медиҳад, ки новобаста аз ҳодисаҳои табиӣ антропогенӣ, ки Тоҷикистон ба онҳо доимо дучор мешавад, босуръат рушд ёфта, сатҳи некӯаҳволиро дар мамлакат беҳтар намояд.

Стратегияи мазкур барои эҷоди Платформаи миллии коҳиши хатари офатҳо, ки сохтори он аз ҷониби Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар якҷоягӣ бо мақомоти дигари марбути ваколатдори Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи пешгирӣ ва воқуниш ба офатҳо муайян карда мешавад, замина таъмин менамояд.

Стратегия чорабиниҳоро оид ба идоракунии хатари офатҳо, ки инчунин дар баъзе аз барномаҳо ва нақшаҳои қаблии амалиёти аз тарафи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷонибдорӣ ва тасдиқгардида пешбинӣ шудаанд, дар бар гирифта, пурра ва такмил менамояд, аз он ҷумла:

- Барномаи рушди соҳаи ҳолатҳои фавқулодда ва мудофиаи граждани Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2009-2014, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 31 октябри соли 2008 № 527 тасдиқ шудааст;

- Нақшаи миллии фаъолият оид ба ҳифзи муҳити зисти Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 3 майи соли 2006 № 191 тасдиқ шудааст;

- Нақшаи миллии амалиёти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба даст кардани оқибатҳои тағйирёбии иқлим, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 6 июни соли 2003 № 259 тасдиқ шудааст.

Стратегияи мазкур аз панҷ ҷузъи зерин иборат аст, ки мақсад, вазифа ва амалҳои мушаххаси иҷрои онҳоро дар бар мегиранд:

Ваколатҳои институтсионалӣ ва масъалаҳои ҳуқуқӣ

Қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон муносибатҳоеро, ки ҳангоми ҳалли масъалаҳои идоракунии хатари офатҳо ба миён меоянд, ба танзим мебарорад. Қонунгузори муқаррароти ташкилию ҳуқуқиро оид ба ҳифзи аҳоли, амвол, замин, об, муҳити зист, саноат ва соҳаҳои иҷтимоӣ, набототу ҳайвонот, инчунин дигар захираҳои табииро аз офатҳо муайян менамояд.

Мутобиқи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон чорабиниҳо оид ба идоракунии хатари офатҳо таҳти роҳбарии Комиссияи давлатии Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба ҳолатҳои фавқулодда (ҚДҲФ), ки онро Раиси Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон сарварӣ менамояд, амалӣ мегарданд. ҚДҲФ, ки аз намояндагони вазорату идораҳои асосии Ҷумҳурии Тоҷикистон иборат аст, мақоми асосии дар амал татбиқкунандаи чорабиниҳо оид ба воқуниш ба офатҳо мебошад. Комиссияҳои ёрирасон бо вазифаҳо ва ҳайати ба ҳам монанд дар сатҳи минтақавӣ ва ноҳиявӣ амал мекунанд.

Кумитаи ҳолатҳои фавқулодда ва мудофиаи граждани мақомоти марказии ҳокимияти иҷроия мебошад, ки масъули пешгирии офатҳо ва воқуниш ба онҳо мебошад.

Ситодҳои Кумитаи ҳолатҳои фавқулодда ва мудофиаи граждани пешгирӣ ва бартарафкунии оқибатҳои офатҳоро дар сатҳи минтақавӣ ва ноҳиявӣ идора мекунанд.

Ситодҳои мазкур:

- роҳбарии амалиёти фавқулоддаро дар ноҳияҳои аз офатҳо зарардида анҷом медиҳанд;

- ёрии фаврии молиявӣ ва моддиро дархост менамоянд;

- дар сурати баамал омадани офат тамоми кўмакҳои беруниро ҳамоҳанг месозанд.

Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷиҳати такмил додани донишҳо оид ба чораҳои коҳиш ва идоракунии хатари офатҳо, кўшиши зиёд ба харҷ медиҳад. Ин кўшишҳо барномаҳои ҷомеавиро оид ба баланд бардоштани огоҳонидани аҳоли, барномаҳои таълимии мактабҳо ва инчунин маърақаҳои маърифатии ҷомеаро дарбар мегиранд. Донишҳо дар бораи мубориза бо офатҳо ба нақшаҳои таълимии тайёр намудани хизматчиёни давлатӣ ва низоми маориф дохил карда шудаанд. Ғайр аз он, иттилоот дар бораи офатҳо ва идоракунии онҳо дар асоси

кўшишҳои мушаххас оид ба ташкили иқтисодии касбӣ барои пешгӯии офатҳо ва пешгирии онҳо таҳия шудаанд.

Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон барои амалӣ гардонидани муқаррароти афзалиятноки паст кардани таҳдиди хатари офатҳо, ки Барномаи қолабии амалиёти Ҳиёти тавсия намудааст, тамоми қувваро рағбона намуда, дар якҷоягӣ бо ташкилотҳои ғайридавлатӣ ва шарикони байналмилалӣ корҳоро ҷиҳати бартараф намудани оқибати офатҳо дар мамлакат амалӣ месозад.

Офатҳо ва таҳдидҳои ба шароити Тоҷикистон хосбуда чунин рағбандҳоро дар бар мегиранд:

а) Гидрологӣ ва метеорологӣ:

- обхезӣ;
- хушксолӣ;
- хунукӣ ва сармо;
- бориши барф;
- бориши борон;
- жола;
- шамол;
- тарма;
- биёбоншавӣ;
- баланд шудани сатҳи обҳои зеризаминӣ.

б) Геологӣ:

- сел;
- ярҷ;
- заминларза;
- сангрзӣ.

в) Биологӣ:

- эпидемия;
- эпизоотия;
- эпифитотия.

г) Технологӣ:

- партовҳои саноатӣ;
- партовҳои биологии хатарнок;
- партовҳои ғайринақшавии моддаҳои химиявӣ (ба ҳаво, об, замин)
- садамаҳо дар иншооти гидротехникӣ (ба сарбандҳо, саддҳои обӣ, низомҳои обёрӣ ва ғ. тааллуқ доранд);
- садамаҳои нақлиётӣ, аз ҷумла вобаста ба нақлиёти роҳи оҳан, автомобилӣ, ҳавоӣ ва обӣ;
- садамаҳои нақлиётӣ ҳангоми ҳамлу нақли бори хатарнок;

- фалокатҳои марбут ба газ, сӯзишворӣ ва тафсонидани хатҳои қубур;
- фалокатҳои марбут ба низомҳои таъмини ҳаёт.

Баъзе аз таҳдидҳои зикршуда ба маҳали муайян (масалан, обхезӣ) мансуб мебошанд. Таҳдидҳои дигар ба тамоми кишвар хатар доранд (масалан, хушксолӣ). Ҳамаи таҳдидҳо ё аз муҳити атроф сар мезананд ё бо он алоқаи бевосита доранд ва аксари онҳо бо иқлим алоқаманд мебошанд.

Таҳдиди хатари офатҳо ба мафҳумҳои зерин асос меёбанд:

- суръатнокӣ, андоза ва таъсири таҳдидҳо;
- осебпазирии иҷтимоӣ ва сохтори аҳоли, ки таҳдиди мазкурро ба худ қабул мекунад.

Барои Ҷумҳурии Тоҷикистон арзёбии дараҷаи осебпазирӣ муҳим ба ҳисоб меравад. Ин гуна арзёбӣ одатан ба муқоисаи доираи васеи маълумоти иҷтимоӣ иқтисодӣ ва маълумот оид ба таъсири хатар, ки ҳам овардани онҳо тӯли чандин даҳсолаҳо гузаронида мешавад, асос меёбад.

Фалокатҳои, ки аҳолии Тоҷикистон бештар ба онҳо дучор мегардад, инҳо мебошанд:

-заминларза- хатари барои Тоҷикистон аз ҳама ҷиддӣ барои давраи дарозмуддат:

- эпидемияҳо, тармаҳо, селу обхезиҳо ва заминларзаҳо дар ояндаи наздик, яъне ҳамасола хавфи воқеиро ифода менамоянд;

- хушксолӣ офатест, ки зуд-зуд такрор мешавад ҳам, зарари калони моддӣ ба бор меорад.

Сарфи назар аз он, ки арзёбии ҷмъбастишудаи хатарҳо, офатҳои муҳимтаринро, ки Ҷумҳурии Тоҷикистон ба онҳо дучор мегардад дар бар мегирад, минбаъд ҳам ҷамъовариҳои маълумот ва таҳқиқот ҷиҳати арзёбии аниқтари хатарҳо дар сатҳи давлатӣ ва маҳаллӣ идома дода мешавад.

Қариб ҳамаи хатарҳои ба Ҷумҳурии Тоҷикистон дар ояндаи наздик таҳдидкунанда, бо иқлим ва шароити обу ҳаво алоқаманд мебошанд. Боришот боиси тармаҳо, селҳо, обхезиҳо, бўронҳои шадиди зимистонӣ ва аксаран омили асосии ба вукӯъ пайвастании ярҷҳо мегардад.

Нақшаи миллии амалиёти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба паст кардани оқибатҳои тағйирёбии иқлим, ки дар робита бо пешгӯиҳо доир ба тағйири иқлим таҳия гардида, бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 6 июни соли 2003 № 259 тасдиқ шудааст, муайян менамояд, ки ҷӣ гуна ҳамин хатарҳо ва хатарҳои дигар метавонанд дар тӯли 40 соли оянда (то соли 2050) суръати таъсиршонро афзун гардонанд. Сарфи назар аз он, ки тағйироти пешбинигардида танҳо тахминӣ мебошанд, дар нақшаи мазкур нишон дода шудааст, ки дар натиҷаи тағйирот дар сиклонҳои фарогир (глобалӣ) ва минтақавӣ, миқёси офатҳо васеъ шуда, оқибатҳои онҳо бештар харобиовар мегарданд.

Нақшаи миллии амалиёти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба паст кардани оқибатҳои тағйирёбии иқлим барои арзёбии таъсири таҳдиди хатар давраҳо ва усулҳои гуногунро истифода мебарад. Ҳам тағйирот ва ҳам натиҷаҳо дар қиёс бо арзёбии хатари дар боло зикргардида, аслан қобили муқоиса намебошанд. Вале ҳулосае, ки дар Нақша дарҷ гардида, ба мутобиқшавӣ ба тағйироти иқлим вобаста аст, яке аз нуктаҳои муҳиммест, ки бояд ба чорабиниҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба идоракунии хатари офатҳо ворид гардад. Дар амал Стратегия имкони мутобиқшавӣ ба иқлим зарфи 40 соли ояндаро фароҳам меорад, хусусан дар ҳоле, ки шиддат ва таъсири офатҳои вобаста аз иқлим метавонанд аз офатҳои, ки дар гузаштаи наздик ба вуқӯъ пайваста буданд, фарқ кунанд.

Барои амалӣ намудани чорабиниҳои марбут ба арзёбии хатари офатҳо ва идоракунии онҳо, омодагӣ ва воқуниш ба онҳо, ки дар Стратегияи мазкур пешбинӣ шуда, имрӯз ва оянда ба таъмини амнияти Тоҷикистон нигаронида шудаанд. Аз ин рӯ, Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон бешубҳа, новобаста аз он ки ин кӯшиши зиёди тарафҳои манфиатдорро бо истифода аз нуқтаи назари ягона ва ҳамроҳангшуда талаб менамояд, чорабиниҳои дар Стратегияи мазкур пешбинигардидаро амалӣ мегардонад.

Самтҳои асосии Стратегия

Таҳия ва тасдиқи Стратегияи мазкур қадами нахустин аз иқдоми сершуморе, ки чиҳати кам кардани зарари эҳтимоли аз офатҳои табиӣ ва техногенӣ, инчунин иҷрои ҳадафҳои дар Барномаи қолабии амалиёти Ҳиёти муқарраршуда, мебошад. Ҳадафҳои пешбиниамудаи Стратегияи мазкур марҳила ба марҳила амалҳоро чиҳати паст кардани таъсири офатҳо ба манфиати ҳар як сокини Тоҷикистон тавассути чорабиниҳои зерин муайян менамоянд:

- **ворид намудани масъалаи коҳиши таҳдиди хатари фалокатҳо ба ҳамаи чорабиниҳои марбут ба рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон;**
- **баланд бардоштани самаранокии омодагӣ ба офатҳо ва воқуниш ба онҳо.**

Стратегияи мазкур амалӣ намудани доираи васеи чорабиниҳоро дар як қатор бахшҳо талаб менамояд. Татбиқи бомуваффақияти Стратегияи мазкур ба Ҷумҳурии Тоҷикистон имкон медиҳад, ки новобаста аз ҳодисаҳои табиӣ антропогенӣ, ки Тоҷикистон ба онҳо доимо дучор мешавад, босуръат рушд ёфта, сатҳи неқӯаҳволиро дар мамлакат беҳтар намояд.

Стратегияи мазкур барои эҷоди Платформаи миллии коҳиши хатари офатҳо, ки сохтори он аз ҷониби Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар якҷоягӣ бо мақомоти дигари марбутатаи ваколатдори Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи пешгирӣ ва воқуниш ба офатҳо муайян карда мешавад, замина таъмин менамояд.

Стратегия чорабиниҳоро оид ба идоракунии хатари офатҳо, ки инчунин дар баъзе аз барномаҳо ва нақшаҳои қаблии амалиёти аз тарафи Ҳукумати Ҷумҳурии

Тоҷикистон ҷонибдорӣ ва тасдиқгардида пешбинӣ шудаанд, дар бар гирифта, пурра ва такмил менамояд, аз он ҷумла:

- Барномаи рушди соҳаи ҳолатҳои фавқулодда ва мудофияи граждании Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2009-2014, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 31 октябри соли 2008 № 527 тасдиқ шудааст;

- Нақшаи миллии фаъолият оид ба ҳифзи муҳити зисти Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 3 майи соли 2006 № 191 тасдиқ шудааст;

- Нақшаи миллии амалиёти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба паст кардани оқибатҳои тағйирёбии иқлим, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 6 июни соли 2003 № 259 тасдиқ шудааст.

Бояд қайд намуд, ки дар самти ворид намудани технологияҳои нав, дар Кумита ҷиҳати татбиқи самараноки истифодаи амалии техникаи компютерӣ шабакаи дохилии Кумита таъсис дода шудааст, ки ба он тақрибан 60 компютерҳои воҳидҳои сохтори Дастгоҳи марказии Кумита ба ҳам пайваस्त карда шуда, таъдуди электронии иттилоот ба роҳ монда шудааст.

Инчунин сомонии интернетии Кумита (www.khf.tj) аз соли 2010 мавриди истифода қарор дода шуда, дар Маркази миллии патенту иттилооти Вазорати рушди иқтисод ва савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон аз қайди давлатӣ гузаронида шудааст, ки айни замон пешбурди иттилоотии онро Маркази матбуоти Кумита бар ўҳда дорад.

Ҳамчунин, дар Кумита Манбаи маълумотӣ оид ба ҳолатҳои фавқулоддаи дар миқёси ҷумҳурӣ руҳода ташкил карда шудааст, ки дар он маълумотҳо дар асоси санадҳои Комиссияи ҳолатҳои фавқулодда, ки ба Раёсати ҳифзи аҳоли ва ҳудуди Кумита ворид мешаванд, аз соли 1997 то соли 2013 дохил карда шудаанд.

Харитаҳои электронии ҳолатҳои фавқулоддаи дар миқёси ҷумҳури руҳода таҳия карда шуда, барои ҳар як ноҳия харитаҳои корӣ бо нишон додани маҳалҳои осебпазир таҳия карда шуда, ба сардорони ситодҳо оид ба ҳолатҳои фавқулодда ва мудофияи граждании шаҳру ноҳияҳо барои пешбурди фаъолият ва кор бо онҳо, дастрас карда шудаанд.

Дастаҳои наҷотдиҳии Кумита дар моҳи июни соли 2013 дар машқҳои байналмилалӣ дар доираи Созмони ҳамкории Шанхай «ШОС – Взаимодействие – 2013» дар Ҷумҳурии Халқии Хитой ва моҳи сентябри соли 2013 дар Ҷумҳурии Қазоқистон ширкат намуда, дар байни 22 даста ҷои панҷумро ишғол намудаанд.

Бояд қайд намуд, ки наҷоти одамон ва ҳифзи онҳо аз ҳолатҳои фавқулодда, яке аз вазифаҳои аввалиндараҷаи Кумита ба ҳисоб меравад.

Дар ҳамин асос, аз тарафи Гурӯҳи наҷотдиҳии Кумита дар давраи соли 2013 405 адад амалиётҳои наҷотдиҳӣ ва кўмак гузаронида шуда, дар натиҷа 97 адад часадҳо дарёфт карда шуда, 66 нафар наҷот дода шуда, 480 нафар аз доми тарма ба ҷои беҳатар гузаронида шудаанд.

Ҷиҳати таъмини беҳатарии аҳоли ва расонидани кўмаки саривақтӣ ба онҳо, дар шохроҳҳои асосии ҷумҳурӣ навбатдории шабонарӯзӣ ташкил карда шудааст,

ки аз рӯи вазъ ва имкониятҳо наҷотдиҳандагони Кумита баҳри наҷоти мардум кӯшиш менамоянд.

Қайд намудан бамаврид аст, ки роҳбарияти Кумита баҳри таҷдид ва замонависозии пояи моддию техники он пайваста кӯшиш менамояд. Дар натиҷаи чунин кушишҳо ду адад автомашинаи махсуси наҷотдиҳӣ дар заминаи нақлиёти тамғаи КАМАЗ харидорӣ карда шуда, инчунин мошинҳои наҷотдиҳии хурдҳаҷм барои наҷотдиҳандагони Кумита харидорӣ шудааст. Дар оянда низ, баҳри тақвият бахшидани пояи моддию техникӣ ва баланд бардоштани мавқеи Кумита дар байни ҷомеа ва дигар сохторҳои давлатӣ тадбирҳои зарурӣ пешбинӣ карда мешаванд.